

Avalike teenuste ja elukeskkonnaga rahulolu-uuring 2022

Küsitlustöö tehniline raport

Küsitluse eesmärk

Rahandusministeeriumi tellimusel viis Turu-uuringute AS perioodil 19.10.2022 – 17.01.2023 läbi üle-eestilise elanikkonnaküsitluse avalike teenuste ja elukeskkonnaga rahulolu teemadel. Küsitlusuuringu eesmärgiks oli koguda värskeid andmeid, mille põhjal hinnata ja analüüsida kohalike omavalitsuste teenuste ning elukeskkonna arenemist ja muudatusi ajas. Eelmise samalaadse küsitluse viis 2020. a jaanuaris läbi Statistikaamet. Nii käesoleva küsitluse kui 2020. aasta küsitluse tulemused avaldatakse portaalis minuomavalitsus.ee.

Küsitluse sihtrühm ja valimi moodustamine

Küsitluse sihtrühmaks olid vähemalt 16-aastased Eesti elanikud (Statistikaameti andmetel 1 099 680 inimest (Rahva ja eluruumide loendus, andmed seisuga 31.12.2021)).

Küsitluse valim moodustati kvootvalimina, seades eesmärgiks saavutada esinduslik lõppvalimi suurus kõigis omavalitsustes¹ (vähemalt 110 vastajat igas omavalitsuses, v.a kolmes kõige väiksemas omavalitsuses – Ruhnu, Vormsil ja Kihnu). Tallinna puhul valimit suurendati (eesmärgiks vähemalt 110 vastajat igas linnaosas), kuna arvestades Tallinna suurust ja sealse elukeskkonna mitmekesisust, peeti Tallinna puhul mõistlikuks tulemusi vaadelda ka linnaosade tasandil. Kohalike omavalitsuste ning Tallinna linnaosade siseselt seati eesmärgiks soo, vanuse ja rahvuse lõikes üldjoontes proportsionaalse valimi saavutamine. Valimi proportsionaalsus tagati täiendavate meeldetuletuskirjade saatmise ning telefoniintervjuude läbiviimisega madalama vastamisaktiivsusega rühmades.

Kokku seati eesmärgiks küsitleda üle Eesti vähemalt 9240 vastajat. Tegelik lõppvalimi suurus oli 10 416 vastajat.² Tulemuste laiendamisel üldkogumile (vähemalt 16-aastased Eesti elanikud) tekkida võiva maksimaalse valimivea suurus jääb sellise valimi suuruse puhul 90%-lisel usaldusnivool 0,8% piiresse; omavalitsuste lõikes jääb tulemuste üldistamisel valimiviga 7,8% piiresse (v.a kolme väiksema omavalitsuse puhul).

Valim moodustati rahvastikuregistrist vähemalt 16-aastaste elanike andmetest juhuvalikuga kohalike omavalitsuste ning Tallinna linnaosade põhjal moodustatud kihtidest. Rahvastikuregistrist päriti järgnevad andmed: isiku ees- ja perekonnanimi, sugu, vanus, emakeel, elukoha kohalik omavalitsus/Tallinna puhul linnaosa, e-posti aadress ning

¹ Esinduslikuks loeti siinkohal valimi suurust, mille puhul valimiviga omavalitsuste kohta üldistuste tegemisel ei ületaks 8% piiri (90% usaldusnivool).

² Lõppvalimi suurus peale andmete puhastamist ja ebasobivate ankeetide eemaldamist.

telefoninumber. Arvestades tavapärasest vastamismäärast ning võimalikke vigasid valimiandmetes, päriti valim rahvastikuregistrist kaheksakordses mahus (valimisse kaasati 73 920 isikut). Isikupõhise valimi kasutamiseks käesolevas uuringus väljastas loa Andmekaitse Inspektsioon.

Küsitlustöö

Andmekogumine toimus veebi- ja telefoniküsitluse kombineeritud meetodil, kasutades rahvastikuregistrist päritud isikupõhist valimit. Küsitlustöös jälgiti omavalitsuste-põhiseid kvote (eesmärgiks seati küsitleda vähemalt 110 vastajat igas omavalitsuses³ ja Tallinna linnaosas) ning omavalitsuse siseselt valimi proportsionaalsust vastajate soo, vanuserühma ja rahvuse lõikes. Valimi proportsionaalsuse jälgimisel lähtuti mitte valimiisiku kohta registrisse märgitud andmetest (sugu, vanus, elukoht) vaid ankeeti märgitud vastustest. Vastaja elukohta kaardistati kohaliku omavalitsuse tasandil; Tallinna, Tartu ja Kohtla-Järve puhul küsiti ka linnaosa.

Valimisse sattunud inimestele saadeti 19. oktoobril 2022 rahvastikuregistrisse märgitud e-maili aadressile kutse uuringus osalemiseks (kutsekirja näidis on toodud tehnilise raporti lisas). Uuringukutses anti ülevaade uuringu eesmärkidest ning paluti vastata küsitlusele veebis (küsitlusankeedi link sisaldus kutsekirjas). Kogu info oli uuringukutses esitatud nii eesti kui vene keeles ning ka ankeedi täitmisel oli võimalik valida eesti- ja venekeelse ankeedi vahel. Vastamisaktiivsuse tõstmiseks korraldati küsitlusele vastanute vahel ka auhindade loosimine (välja loositi kakskümmend 50-eurost Partner kinkekaarti).

Kutsekirjas märgitud tähtajaks (30. oktoobriks) täitis ankeedi 7828 vastajat (vastamisaktiivsus 10,6%). Vastamisaktiivsus oli erinevates omavalitsustes ning elanikkonnarühmades erinev – madalam oli vastamisaktiivsus noorimas ja vanimas vanuserühmas (ehk 16-26-aastaste ning 65-aastaste ja eakamate seas), meeste ja mitte-eestlaste seas. Regioonide võrdluses oli vastamisaktiivsus madalaim Ida-Virumaa omavalitsustes.

Madalama vastamisaktiivsusega rühmadesse saadeti 2. novembril 2022 välja meeldetuletuskiri (kokku 28 530 isikule). Veebis vastamine jäi avatuks ka teiste valimiisikute jaoks. Meeldetuletuskirjas märgitud tähtajaks (15. novembriks) laekus juurde 1890 täidetud ankeeti (täidetud ankeetide koguarv oli seega 9718, vastamisaktiivsus 13,1%).

Veebiküsitluse käigus laekunud ankeete analüüsid ilmsel, et märkimisväärsel hulgal vastajatest oli ankeedi täitmine jäänud pooleli ankeedi lõpus asuva küsimuse nr. 47 juures. Selleks, et ka need (peaaegu lõpuni täidetud) ankeetid saaksid lõpetatud, võtsid nende vastajatega ühendust telefoniküsitlajad, et küsida küsimus 47 telefoni teel. Nende vastajate ülehelistamine toimus 25. novembrist 2. detsembrini 2022. Vastajatega suheldes ilmsel, et vahel jäeti sellele küsimusele vastamata tahtlikult (nt ei osanud/soovinud inimene kolme kõige prioriteetsemat teemat valida) ning tellija nõusolekul kaasati nn lõpetatud ankeetide

---

³ V.a kolmes kõige väiksemas omavalitsuses – Ruhnus, Vormsil ja Kihnus.

hulka ka need ankeedid, kus küsimus 47 oli jäänud vastamata. Kokku lõpetati telefoniküsitluse teel 178 ankeeti.

Küsitluse viimases etapis koguti madala vastamisaktiivsusega gruppides puuduolevad ankeedid telefoniküsitlusega. Paralleelselt telefoniküsitlusega oli jätkuvalt avatud ka veebis vastamise võimalus ning juhul, kui inimene, kellega telefonis ühendust võeti, soovis veebis vastamiseks saada uuringukutset uuesti, talle see ka saadeti. Telefoniküsitlus toimus 7. detsembrist 2022 17. jaanuarini 2023 ning küsitluse läbiviimises osales 8 küsitlajat. Telefoni teel küsitleti 340 vastajat ning veebis laekus vastuseid peale meeldetuletuskirjas toodud tähtaega (15. novembrit) juurde 194 (veebis laekus vastuseid nii neilt, kellega küsitlajat telefonitsi kontakti võtsid kui ka neilt, kes lihtsalt vastamisega hilinesid). Kõige levinumaks põhjuseks, miks telefoniküsitluses osalemisest keelduti, oli ajapuudus. Harvemini toodi esile huvipuudust ning soovimatust küsitlustes osaleda (üldiselt).

Veebi- ja telefoniküsitlusest kokku laekus lõpuni täidetud ankeete 10 430 (vastamisaktiivsus 14,1%). Poolikult täidetud ankeete laekus 1798. Kõrgeim oli vastamisaktiivsus Tartu linnas (30%) ning Ruhnu vallas (26%). Ülejäänud omavalitsustes jäi vastamisaktiivsus vahemikku 12-17%. Samas tuleb silmas pidada, et vastajate valikul rakendati kvoote ning telefoniküsitlus viidi läbi ainult nendes omavalitsustes ja elanikkonnarühmades, kus veebiküsitluses soovitud arvul vastuseid ei laekunud. Veebiküsitluses oli vastamisaktiivsus madalaim Ida-Virumaa omavalitsustes, seega suunati ka telefoniküsitluses põhitähelepanu just nendele omavalitsustele.

Ülevaade veebiküsitlusest on toodud tabelis 1 ning ülevaade telefoniküsitlusest tabelis 2.

Tabel 1. Ülevaade veebiküsitlusest

	Arv
Kutsekirju välja saadetud	73 920
Kiri pörkas tagasi (vale aadress)	1618
Keeldus uuringus osalemast	1899
...sh märkis keeldumise veebis	1851
...andis keeldumisest teada, helistades/kirjutades küsitlusjuhile	49
Teavitas valedest kontaktandmetest	22
Ankeedi täitmine jäi pooleli	1798
Täitis ankeedi veebis lõpuni	9912
Veebiankeet lõpetati küsitlaja abiga	178
Kokku veebis täidetud ankeete	10 090

Tabel 2. Ülevaade telefoniküsitlusest (täispikad telefoniintervjuud)

	Arv
Kokku kasutatud numbreid	2090
Telefon ei vasta, number on kinni, postkast, levist väljas	241
Number pole kasutusel	28
Keeldus uuringus osalemast	515
Väljaspool sihtgruppi / kvoot on täis	661
On juba vastanud	15
Soovib vastata veebis	251
Muu intervjuu mittetoimumise põhjus (nt keelebarjäär)	39
Telefoni teel täidetud ankeete	340

Küsitlustöö käigus pöördusid vastajad uuringufirma poole enamasti selleks, et anda teada keeldumisest küsitluses osaleda, sellest, et kirjale märgitud nimi ja kirja saaja ei kattu või et kirjale märgitud isikul puudub võimalus ankeeti veebis täita. Vahel pööruti ka probleemidega küsimustikule vastamisel (nt ei saadud aru küsimusele 47 vastamise loogikast), anti teada soovist vastata küsitlusele telefoni teel või küsiti isikuandmete kasutamise kohta uuringus.

Andmete puhastamine

Peale küsitlustöö lõppu andmed puhastati. Andmestikust kustutati 14 ankeeti, kus oli antud läbivalt „ei oska öelda“- vastuseid või kus oli põhjust kahtlustada suvalist vastamist (ebaloogiline vastamine või kommentaarid, mis näitasid, et vastaja ei võtnud küsitlust tõsiselt). Seega kaasati lõplikku andmestikku 10 416 ankeeti.

Andmestikus kontrolliti üle vaba vastuse lahtritesse märgitud vastused ning liigitati need võimalusel antud küsimuses olemasolevate vastusevariantide alla. Juhul, kui „muu“ vastuse täpsustuseks kirjutatud kommentaar kirjeldas mõnda probleemi või aspekti detailsemalt kui seda tegi vastusevariant, kuhu alla vastus liigitati, jäeti andmestikku alles ka kommentaar originaalkujul (ka peale „muu“ vastuse liigitamist olemasolevate vastusevariantide alla).

Samuti kontrolliti, et vastajate jäetud kommentaarid ei sisaldaks vihakõnet või vastaja tuvastamist võimaldavaid isiklike andmeid. Selliste kommentaaride leidmisel need kas kustutati tervikuna või kustutati kommentaaris sisalduv räige sõnakasutus/isiklik info. Siiski oli sellist redigeerimist vajavaid kommentaare andmefailis vähe.

Andmete anonümiseerimine

Küsitlusandmete failis muudeti vastused anonüümseks, et vastajad poleks ei otseselt ega kaudselt tuvastatavad. Selleks, et vastajad ei oleks otseselt tuvastavad, eemaldati andmefailist otseselt vastajale isikule viitavad tunnused (nimi, e-maili aadress, telefoninumber, IP-aadress). Vastajate kaudse tuvastamise vältimiseks esitati andmefailis vastajate taustandmed agregeeritud tunnustena (väiksemad grupid on ühendatud

suuremateks, vältimaks olukorda, kus vastaja taustainfo on sedavõrd detailne, et tema isik on taustatunnuste alusel tuvastatav). Agregeerimine puudutab järgnevaid tunnuseid:

- Vanus (esitati nelja kategooriaga vahemikena)
- Rahvus (liideti kategooriad „Vene“ ja „Muu“)
- Haridus (1. liideti kategooriad „Algharidus“ ja „Põhiharidus“ ning 2. liideti kategooriad „Kõrgharidus (bakalaureus või kesk-eriharidus)“ ja „Magistri ja/või doktorikraad“)
- Andmefailist eemaldati Tartu ja Kohtla-Järve linnaosade tunnused.

Andmete kaalumine

Peale küsitlustöö lõppu kaaluti valim proportsionaalseks üldkogumile (sh regionaalse jaotuse osas). Kaalumismudeli koostamisel võeti aluseks Statistikaameti 2021. aasta rahvaloenduse andmed vähemalt 16-aastase elanikkonna jagunemise kohta (andmed seisuga 31.12.2021).⁴

Kaalumisel võeti aluseks järgnevad tunnused:

1. Sugu (mees; naine) / vanuserühm (16-26; 27-44; 45-64; 65 ja eakamad);
2. Rahvus (eesti; muu) /maakond;
3. Maakond (15 maakonda);
4. Tallinna linnaosa (8 linnaosa);
5. Haridus (alg- või põhiharidus (sh kutseharidus põhihariduse baasil); keskkharidus (sh kutsekeskkharidus); kõrgharidus).

Kaalumata ning kaalutud valimi ja üldkogumi jagunemine on esitatud tabelites 3-6.

---

⁴ Statistikaameti veebiandmebaas, andmetabelid:

RL21001: RAHVASTIK, 31. DETSEMBER 2021 | Aasta, Sugu, Elukoht ning Vanus

RL21429: RAHVASTIK RAHVUSE, SOO, VANUSERÜHMA JA ELUKOHA (HALDUSÜKSUS) JÄRGI, 31. DETSEMBER 2021 | Aasta, Vanuserühm, Elukoht, Sugu ning Rahvus

RL21302: VÄHEMALT 15-AASTASED, 31. DETSEMBER 2021 | Aasta, Elukoht, Vanuserühm, Sugu ning Haridustase

Tabel 3. Kaalutud ja kaalumata valimi ning üldkogumi jagunemine (1)

	Kaalumata valimi suurus	Osakaal kaalumata valimis	Osakaal kaalutud valimis	Üldkogum (REL 31.12. 2021)	Osakaal üldkogumis
SUGU					
Mees	4476	43.0%	46.8%	514281	46.8%
Naine	5940	57.0%	53.2%	585399	53.2%
VANUS					
16 - 26	1054	10.1%	12.8%	140970	12.8%
27 - 44	2811	27.0%	30.7%	337120	30.7%
45 - 64	4125	39.6%	31.8%	349426	31.8%
65 või eakam	2426	23.3%	24.8%	272164	24.7%
RAHVUS					
Eestlane	8917	85.6%	68.0%	747782	68.0%
Muu rahvus	1499	14.4%	32.0%	351898	32.0%
HARIDUS					
Alg- või põhiharidus (sh kutseharidus põhihariduse baasil)	1289	12.4%	19.9%	217425	20.0%
Keskharidus (sh kutsekeskharidus)	4393	42.2%	42.9%	467710	42.9%
Kõrgharidus	4734	45.5%	37.1%	404554	37.1%
ELUKOHT					
HARJUMAA					
Tallinn	999	9.6%	33.1%	363960	33.1%
...Haabersti	118	1.1%	3.5%	38454	3.5%
...Kesklinn	136	1.3%	4.8%	52835	4.8%
...Kristiine	133	1.3%	2.5%	27102	2.5%
...Lasnamäe	135	1.3%	8.8%	96440	8.8%
...Mustamäe	126	1.2%	5.1%	55887	5.1%
...Nõmme	123	1.2%	2.6%	28554	2.6%
...Pirita	112	1.1%	1.3%	13860	1.3%
...Põhja-Tallinn	116	1.1%	4.6%	50828	4.6%
Anija vald	115	1.1%	0.5%	5210	0.5%
Harku vald	122	1.2%	1.1%	12494	1.1%
Jõelähtme vald	113	1.1%	0.5%	5517	0.5%
Keila linn	115	1.1%	0.8%	8276	0.8%
Kiili vald	121	1.2%	0.4%	4592	0.4%
Kose vald	123	1.2%	0.5%	5870	0.5%
Kuusalu vald	117	1.1%	0.5%	5062	0.5%
Loksa linn	133	1.3%	0.2%	2342	0.2%
Lääne-Harju vald	115	1.1%	1.0%	10794	1.0%
Maardu linn	111	1.1%	1.2%	13590	1.2%

Tabel 4. Kaalutud ja kaalumata valimi ning üldkogumi jagunemine (2)

	Kaalumata valimi suurus	Osakaal kaalumata valimis	Osakaal kaalutud valimis	Üldkogum (REL 31.12. 2021)	Osakaal üldkogumis
HARJUMAA					
Raasiku vald	110	1.1%	0.4%	3945	0.4%
Rae vald	119	1.1%	1.5%	16220	1.5%
Saku vald	112	1.1%	0.8%	8364	0.8%
Saue vald	131	1.3%	1.7%	18376	1.7%
Viimsi vald	128	1.2%	1.5%	16592	1.5%
HIIUMAA					
Hiumaa vald	127	1.2%	0.7%	7359	0.7%
IDA-VIRUMAA					
Alutaguse vald	117	1.1%	0.3%	3571	0.3%
Jõhvi vald	121	1.2%	0.9%	10246	0.9%
Kohtla-Järve linn	113	1.1%	2.6%	28780	2.6%
Lüganuse vald	120	1.2%	0.7%	7202	0.7%
Narva linn	115	1.1%	4.2%	46302	4.2%
Narva-Jõesuu linn	114	1.1%	0.3%	3670	0.3%
Sillamäe linn	113	1.1%	1.0%	10912	1.0%
Toila vald	114	1.1%	0.3%	3659	0.3%
JÕGEVAMAA					
Jõgeva vald	129	1.2%	1.0%	11106	1.0%
Mustvee vald	111	1.1%	0.4%	4381	0.4%
Põltsamaa vald	110	1.1%	0.7%	8213	0.7%
JÄRVAMAA					
Järva vald	118	1.1%	0.6%	7135	0.6%
Paide linn	133	1.3%	0.8%	8713	0.8%
Türi vald	116	1.1%	0.8%	9057	0.8%
LÄÄNEMAA					
Haapsalu linn	136	1.3%	1.0%	10976	1.0%
Lääne-Nigula vald	112	1.1%	0.5%	5654	0.5%
Vormsi vald	40	0.4%	0.0%	223	0.0%
LÄÄNE-VIRUMAA					
Haljala vald	120	1.2%	0.3%	3493	0.3%
Kadrina vald	114	1.1%	0.4%	3930	0.4%
Rakvere linn	142	1.4%	1.1%	12541	1.1%
Rakvere vald	136	1.3%	0.4%	4656	0.4%
Tapa vald	115	1.1%	0.8%	9172	0.8%
Vinni vald	125	1.2%	0.5%	5455	0.5%
Viru-Nigula vald	117	1.1%	0.4%	4770	0.4%
Väike-Maarja vald	115	1.1%	0.4%	4711	0.4%

Tabel 5. Kaalutud ja kaalumata valimi ning üldkogumi jagunemine (3)

	Kaalumata valimi suurus	Osakaal kaalumata valimis	Osakaal kaalutud valimis	Üldkogum (REL 31.12. 2021)	Osakaal üldkogumis
PÕLVAMAA					
Kanepi vald	120	1.2%	0.3%	3777	0.3%
Põlva vald	131	1.3%	1.0%	11264	1.0%
Räpina vald	120	1.2%	0.5%	5279	0.5%
PÄRNUMAA					
Häädemeeste vald	114	1.1%	0.3%	3833	0.3%
Kihnu vald	49	0.5%	0.0%	481	0.0%
Lääneranna vald	136	1.3%	0.4%	4404	0.4%
Põhja-Pärnumaa vald	119	1.1%	0.6%	6838	0.6%
Pärnu linn	149	1.4%	3.8%	42220	3.8%
Saarde vald	124	1.2%	0.3%	3763	0.3%
Tori vald	128	1.2%	0.9%	9483	0.9%
RAPLAMAA					
Kehtna vald	115	1.1%	0.4%	4459	0.4%
Kohila vald	126	1.2%	0.5%	5905	0.5%
Märjamaa vald	119	1.1%	0.6%	6204	0.6%
Rapla vald	114	1.1%	1.0%	10793	1.0%
SAAREMAA					
Muhu vald	111	1.1%	0.1%	1421	0.1%
Ruhnu vald	21	0.2%	0.0%	70	0.0%
Saaremaa vald	124	1.2%	2.2%	24659	2.2%
TARTUMAA					
Elva vald	118	1.1%	1.1%	11984	1.1%
Kambja vald	129	1.2%	0.9%	9597	0.9%
Kastre vald	115	1.1%	0.4%	4313	0.4%
Luunja vald	130	1.2%	0.4%	4112	0.4%
Nõo vald	136	1.3%	0.3%	3393	0.3%
Peipsiääre vald	124	1.2%	0.4%	4321	0.4%
Tartu linn	263	2.5%	7.3%	80154	7.3%
Tartu vald	139	1.3%	0.8%	9037	0.8%
VALGAMAA					
Otepää vald	114	1.1%	0.5%	5290	0.5%
Tõrva vald	150	1.4%	0.5%	4994	0.5%
Valga vald	115	1.1%	1.2%	13201	1.2%

Tabel 6. Kaalutud ja kaalumata valimi ning üldkogumi jagunemine (4)

	Kaalumata valimi suurus	Osakaal kaalumata valimis	Osakaal kaalutud valimis	Üldkogum (REL 31.12. 2021)	Osakaal üldkogumis
VILJANDIMAA					
Mulgi vald	116	1.1%	0.5%	6014	0.5%
Põhja-Sakala vald	147	1.4%	0.6%	6468	0.6%
Viljandi linn	133	1.3%	1.3%	14303	1.3%
Viljandi vald	126	1.2%	1.0%	11235	1.0%
VÖRUMAA					
Antsla vald	116	1.1%	0.3%	3571	0.3%
Rõuge vald	122	1.2%	0.4%	4229	0.4%
Setomaa vald	111	1.1%	0.2%	2490	0.2%
Võru linn	135	1.3%	0.9%	9917	0.9%
Võru vald	130	1.2%	0.8%	8646	0.8%

Ankeet

Küsitlusankeedi koostas uuringu tellija (Rahandusministeerium), lähtudes 2020. aasta samalaadse küsitluse ankeedist ning 2021. aastal valminud metoodika täiendusvõimaluste ülevaatest.⁵ Küsitlustöö teostaja (Turu-uuringute AS) esitas ankeedi kohta mõned parandusettepanekud, mis kooskõlastati tellijaga enne küsitlustööde algust ning koostas venekeelse ankeedi (võttes korduvate küsimuste osas aluseks 2020. aasta küsitlusankeedi venekeelse tõlke). Küsitlusankeet on toodud tehnilise raporti lisas.

Ankeedi täitmise mediaan-aeg oli 21 minutit (veebis vastamisel 21 minutit ja telefoniintervjuule vastamisel 24 minutit).

Küsitluse ja andmete kontrolli käigus ilmnesisid mõned aspektid, mida uuringu kordamisel tasub ankeedi koostamisel arvestada:

Põhiliseks probleemiks telefoniküsitlusel oli ankeedi pikkus (aeglasema vastaja puhul võis telefoni-intervjuu kesta ka kuni 45 minutit), seega on soovitatav uuringu kordamisel ankeedi pikkust kärpida. Üldjuhul hakkab telefoniküsitlustes vastamisaktiivsus alanema juhul, kui intervjuu pikkus ületab 15 minutit.

Ankeedi lõppu jäetud kommentaarides toodi küllaltki sageli esile seda, et ankeet on linnainimese-keskne ning hajaasustusega asulas elaval inimesel on osadele küsimustele

⁵ "Elukeskkonnaga rahulolu hindamise metoodika täiendusvõimalused ja andmete kasutamine säästva arengu suunamisel", HeiVäl 2021. Link: <https://www.fin.ee/media/2703/download>

(nt tänavavalgustus ja mänguväljakud naabruskonnas, kergliiklusteed, jalgrattateed) keeruline vastata, kuna sellised võimalused puuduvad.

Ankeedi küsimuste arusaadavusega märkimisväärseid probleeme ei ilmnenud. Mõned ankeedi küsimusi puudutavad tähelepanekud on toodud allpool:

Küsimus 8 (Milline või millised järgmised kategooriad kirjeldavad kõige paremini Teie praegust elu- ja töökorraldust?). Vastusevariantides puudub kategooria, mis kataks eripensionäre (nn eelpensioni saajaid). On olemas kategooria „vanaduspensionär“ ning et end on „vanaduspensionäriks“ liigitanud ka terve hulk 55-64-aastaseid inimesi, võib oletada, et suur osa eri/eelpensionäridest liigitas end kategooriasse „vanaduspensionär“. Mõned üksikud vastajad liigitasid end „eripensionäri“ või „eelpensionärina“ ka vastusevariant „muu“ alla.

Küsimus 13 (Kuidas määratleksite oma elukeskkonda?). Selle küsimuse puhul tuleb silmas pida, et tegu on vastaja enda tunnetusliku hinnanguga oma elukeskkonnale, mitte asulatüübi määratlusega klassikalises mõttes. Nt sattus valimisse vastajaid, kes elasid Tallinnas, kuid määratlesid oma elukeskkonna siiski kui „maapiirkonna keskusala“ või „maapiirkonna elamurajooni“. Küsimus 13 osas andmeid ei puhastatud.

Järgnevate küsimuste puhul on antud ülevaade vastustest, mida sagedamini kirjutati „muu“-variandi alla. See info võiks olla lähtepunktiks praeguste vastusevariantide täiendamisel tulevaste uuringute tarbeks. Ettepanekud seniste vastusevariantide täiendamiseks on toodud allpool (uus sõnastus märgistatud halliga).

Küsimus 23 (Mis Teid häirib või piirab ühistranspordi kasutamisel (nt on põhjuseks, miks kasutate ühistransporti soovitud vähem või ei kasuta seda üldse)?). Üsna sageli märgiti „muu“ alla, et liigutakse autoga või et autoga sõita on mugavam - need vastused liigitati kategooriasse „Ühistranspordiga on ebamugavam ja keerulisem liikuda kui teiste transpordiviisidega“. Veel mainiti „muu“ all küllaltki sageli: ühistransport puudub või käib liiga harva, pole vajadust/soovi (iga päev) ühistranspordiga sõita, auto on vajalik tööülesannete täitmiseks, väikeste lastega on ebamugav ühistranspordiga liikuda, ühistransport on ülerahvastatud, räpane või ilma ventilatsioonita.

Soovitatud täiendused:

- Miski ei häiri/piira
- Peatus asub liiga kaugel
- Teekond peatuseni on ebameeldiv (nt mürarikas, ebaturvaline, kõnniteed puuduvad või on auklikud/prügised)
- Ühistransport käib liiga harva või sõiduplaan ei sobi ajaliselt
- Ühistransport ei liigu sobival marsruudil
- Ühistranspordiga liikumine võtab liiga palju aega
- Ühistransport on liiga kallis
- Ühistranspordis viibida on ebameeldiv (ülerahvastatud, palav, räpane vms.)

- Ühistranspordiga on ebamugavam ja keerulisem liikuda kui teiste transpordiviisidega (nt autoga, rattaga või jalgsi)
- Mind piirab liikumispuue (või muu tervisest tulenev piirang)
- Muu põhjus, palun täpsustage:

Küsimus 25 (Mis Teid häirib või piirab jalgsi liikumisel (nt on põhjuseks, miks liigute soovitud vähem jalgsi)?). Üsna sageli märgiti kergliiklusteede ja kõnniteede puudumist, tänavavalgustuse puudumist, et tänavad pole turvalised, et teed on hooldamata (katkised, jäised, libedad) ning et liiklust/müra on liiga palju – need vastused liigitati kategooriasse „Teekond on ebameeldiv või raskesti läbipääsetav (piiratud)“. Variant „muu“ alla märgiti ka järgnevat: laiskus, ilm on halb/külm, ei taha/jaksa tassida raskeid kotte, elab keset põldu/metsa ja jalgsi pole kuhugi liikuda, väikeste lastega on keeruline jala liikuda, töö eeldab auto kasutamist/asjade transportimist.

Soovitatud täiendused:

- Miski ei häiri/piira
- Teekond on liiga pikk (sihtkohad asuvad kaugel)
- Teekond on ebameeldiv, ebaturvaline või raskesti läbipääsetav (piiratud, puuduvad kõnniteed/ tänavavalgustus, teed on hooldamata)
- Jalgsi liikumine võtab liiga palju aega
- Jalgsi on ebamugavam ja keerulisem liikuda kui teiste transpordiviisidega (nt autoga, ühistranspordiga või rattaga)
- Mind piirab liikumispuue (või muu tervisest tulenev piirang)
- Muu põhjus, palun täpsustage:

Küsimus 27 (Mis järgnevast häirib (või piirab) Teid jalgrattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) liikumisel (nt on põhjuseks, miks liigute nendega soovitud vähem või ei kasuta neid üldse)?). Ka siin mainiti „muu“ all üsna sageli aspekte, mida oli võimalik liigitada olemasolevate vastusevariantide alla - teed on lumised, jäised või porised (liigitati vastusevariandi: „(Ratta)teed ja kergliiklusteed on (talvel, sügisel) hooldamata“ alla), rattaga sõita tundub ohtlik (vastusevariant: Tunnen rattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) sõites ennast ebaturvaliselt), mööda maantee äärt ei taha sõita, pole kergliiklusteid (vastusevariant: Puuduvad jalgrattateed või kergliiklusteed). „Muu“ alla märgiti veel järgnevat: ei meeldi/ei ole vajadust jalgrattaga sõita, teed on auklikud, kõnniteede äärekivid on liiga kõrged, rattasõit ajab higistama/tööle jõudes peaks pesema ja riideid vahetama, beebiga/väikelastega on keeruline jalgrattaga liigelda, kodus/töö juures pole kohta jalgratta hoidmiseks, töö eeldab auto kasutamist/asjade transportimist, ilm on sageli ebasobiv.

Soovitatud täiendused:

- Miski ei häiri/piira
- Teekond on liiga pikk (sihtkohad asuvad kaugel)
- Puuduvad jalgrattateed või kergliiklusteed
- Tunnen rattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) sõites ennast ebaturvaliselt

- (Ratta)teed ja kergliiklusteed Teed on (talvel, sügisel) hooldamata (lumised, jäised, porised, auklikud)
- Ajutine liikluskorraldus ei arvesta ratturite/tõukeratturite/rattateekonnaga
- Rattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) liikumine võtab liiga palju aega
- Jalgrattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) on ebamugavam ja keerulisem liikuda kui teiste transpordiviisidega (nt autoga, ühistranspordiga või jalgsi)
- Puudub ratas (või tõukeratas/tasakaaluliikur)
- Ei oska/meeldi rattaga (või tõukeratta/tasakaaluliikuriga) sõita
- Mind piirab liikumispuue (või muu tervisest tulenev piirang)
- Avalikes kohtades on vähe ratta parkimise võimalusi
- Muu põhjus, palun täpsustage:

Küsimus 35 (Miks Te ei külasta lähikümbruse parke, rohealaid või terviserajatisi (jm) regulaarselt?). „Muu“ alla kirjutati sageli seda, et pargid asuvad kaugel (need vastused liigitati variandi „Pargid / rohealad / terviserajatised puuduvad“ alla). Lisaks toodi „muu“ all sageli esile järgnevat: eelistab toimetada/viibida oma aias või maakodus/suvilas, eelistab käia metsas/vabas looduses, on eakas, tervis on halb (nt on liikumispuue), laiskus, puudub vajadus.

Soovitatud täiendused:

- Pargid / rohealad / terviserajatised puuduvad või asuvad kaugel
- Ümbruskond juba piisavalt roheline, et ei vaja/külasta eraldi loodud parki, roheala või õue terviserajatist
- Eelistan viibida oma aias või maakodus
- Mul pole aega
- Need on raskesti ligipääsetavad
- Need ei ole meeldivad (heakorrastatud jms)
- Seal ei ole midagi teha / puudub huvi
- Need on ebaturvalised (vähe valgustatud, ebameeldiv kontingent)
- Mind piirab liikumispuue (või muu tervisest tulenev piirang)
- Muu põhjus, palun täpsustage:

Küsimus 37 (Millega Te oma eluaseme lähikümbruse välisõhu kvaliteedi osas rahul pole?). „Muu“ all toodi esile nt prügila lähedust (liigitati vastuse „Jäätmete ladestamisel ja põletamisel tekkiv suits ja õhusaaste“ alal) ning tehaste/tööstusettevõtete lähedust (liigitati vastuse „Tööstusettevõtete tekitatud õhusaaste“ alla). „Muu“ all toodi esile ka järgnevat kanalisatsioonilõhnad, veepuhastusjaama, pumpla või, sadama lähedus, suitsetavad naabrid, põllumajandus (mürgid, sõnnik), lõhnad restoranidest/söögikohtadest.

Soovitatud täiendused:

- Autode heitgaasid
- Tööstusettevõtete (nt tehaste) tekitatud õhusaaste
- Loomakasvatuse/põllumajanduse tekitatud õhusaaste
- Peened osakesed õhus (nt tolm, teekatte osakesed)

- Ahjude/kaminade kütmisel tekkiv suits ja õhusaaste
- Jäätmete ladestamisel või ja-põletamisel tekkiv suits ja õhusaaste
- Kanalisatsioonilõhnad
- Muu, palun täpsustage:

Küsimus 38 (Mis müra Teid oma eluaseme lähiümbruses häirib?). „Tööstusmüra“ alla liigitati „muu“ alla märgitud veepuhastusjaama, kuivatite, jahutite ja metsatööde müra. „Muu“ alla märgiti ka nt: elektriliinide, sadama või tuulikute/tuulepargi müra, ilutulestiku/ürituste müra, joodikute lärm, müra staadionilt/randadest/baaridest, vareste kraaksumine, koerte haukumine, öiste driftijate tekitatud müra, muruniidukite ja lehepuhurite müra jms.

Olemasolevate vastusevariantide täiendamiseks pole vajadust.

Küsimus 39 (Millega Te oma eluaseme lähiümbruse looduskeskkonna puhul rahul pole?). „Muu“ alla kirjutati kõige sagedamini: loodusalasid pole või neile ligipääs on piiratud, looduskeskkond väheneb uute elamute/ehituste tõttu, hooldamata aiad/pargid, järvede kinnikasvamine, lagunevad hooned, õhusaaste või müra.

Soovitatud täiendused:

- Loodusalasid on vähe või need puuduvad
- Veereostus
- Veekogu rannikuala reostusprobleemid
- Pinnasereostus
- Õhusaaste
- Metsade majandamisega seotud probleemid
- Maavarade kaevandamisega seotud probleemid
- Liigirikuse säilimisega seotud probleemid
- Jäätmete ladestamine selleks mitteettenähtud kohta (nt prügi metsa all jm)
- Muu, palun täpsustage:

Küsimus 47 (Palun märkige tähtsuse järjekorras kolm kõige olulisemat teenust, mille parandamisele peaks omavalitsus esmajoonel tähelepanu pöörama.) Küsimus oli üles ehitatud selliselt, et kõige olulisema teema järel asuvasse lahtrisse tuli vastajal kirjutada 1, olulisuselt järgmisele teemale 2 ning olulisuselt kolmandale teemale 3. Antud küsimus tekitas vastamisel kõige enam segadust (hoolimata juhendist ei saanud osad vastajad vastamise loogikast aru) ning paljud ankeedid jäid antud küsimuse juures pooleli (hiljem lõpetati need ankeedid telefoniküsitluse teel). Samuti ei osanud/soovinud osad vastajad kolme kõige prioriteetsemat valdkonda määratleda, öeldes, et on kõigi valdkondadega rahul või et kõik nimekirjas toodud valdkonnad on võrdselt olulised. Juhul, kui vastaja oli ankeedis kolm valdkonda ära märkinud, kuid palus „muu“ alla kirjutatud kommentaaris oma vastused sellele küsimusele tühistada, siis tema vastused kustutati ning märgiti vastusevariant „Ei oska öelda“ (mis algselt ankeedis puudus). Kokkuvõttes palus 257 vastajat oma vastused küsimusele 47 tühistada või jättis antud küsimusele vastamata. Oli ka neid, kes kirjutasi selles küsimuses „muu“ kommentaari alla, et paluvad tühistada osad küsimuses 47 märgitud vastused (nt tühistada vastus nr 2 ja 3). Seetõttu on andmefailis ka selliseid

vastajaid, kes on antud küsimuses valinud ainult ühe või kaks olulisemat teemat (kokku 104 vastajat). Kuna küsitluskeskkonnas puudus võimalus seada piirangut, mis välistaks sama numbriga märkimise mitmesse lahtrisse, on andmefailis ka selliseid vastajaid, kes valisid välja kolm teemat, kuid märkisid nende kõigi olulisuse järjekorranumbriks „2“ (kokku 385 vastajat). Soovitame järgmises küsitluses antud küsimuse ülesehitust muuta – lisada „Ei oska öelda“ vastuse märkimise võimaluse ning vabakäelise numbrite märkimise asemel kasutada kas rippmenüüga või valikvastustega küsimust.

Muud tähelepanekud

Küsitluse läbiviimisel tekitas mõnedes omavalitsustes segadust asjaolu, et samaaegselt toimus ka omavalitsuse enda korraldatud rahulolu-küsitlus sarnastel teemadel (nt Saue vallas). Kasulik oleks järgmisel korral küsitlust planeerides omavalitsusi piisavalt varakult (nt paarikuisel ajavaruga) küsitluse läbiviimisest teavitada ning paluda omavalitsuse tellitavad rahulolu-küsitlused võimalusel ajastada muule perioodile. Seekord saadeti teavitus küsitluse läbiviimise kohta omavalitsustele ning pressile välja 19. oktoobril (ehk samal päeval, mil küsitlust alustati); järgmisel korral oleks kasulik teavitus ajastada varasemaks või planeerida kaks teavitust: 1) omavalitsuste teavitamine uuringu läbiviimisest juba uuringu planeerimise etapis, nt 2 kuud enne küsitlusega alustamist – palvega mitte ajastada omavalitsuse enda küsitlusuuringuid samale perioodile; 2) omavalitsuse ja pressi teavitamine uuringu läbiviimisest ca 1 nädal enne küsitluse algust.

Uuringu läbiviijad

Rahandusministeerium

- Karl Annus (projektijuht, e-mail: karl.annus@fin.ee; tel: 611 3616)
- Kaie Kungas (nõunik, e-mail: kaie.kyngas@fin.ee)
- Reelika Vahopski (nõunik, e-mail: reelika.vahopski@fin.ee)

Turu-uuringute AS

- Vaike Vainu (uuringujuht, e-mail: vaike@туру-uuringute.ee; tel: 585 29 709)
- Irina Strapatsuk (analüütik, e-mail: irina@туру-uuringute.ee)
- Angelina Oblikas (telefoniküsitluse juht, e-mail: angelina@туру-uuringute.ee)
- Kristel Merusk (veebiküsitluse juht, e-mail: kristel@туру-uuringute.ee)
- Reijo Pohl (andmetöötaja, e-mail: reijo@туру-uuringute.ee)

Küsitlustöö tehnilise raporti koostas Vaike Vainu, Turu-uuringute AS-i uuringujuht.

Tel: +372 585 29 709, e-mail: vaike@туру-uuringute.ee